

Анотація

на дипломну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта Дубогрій Оксана Іванівна на тему «Корекційна робота з подолання дисграфії у молодших школярів»

***Науковий керівник:** Старєва Анна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, директор ММІРЛ ЗВО «Університет «Україна»»*

***Рецензент:** Шапошнікова Юлія Геннадіївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та інклюзивної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*

Об'єктом дослідження є мовленнєва діяльність дітей 9-11 років.

Предмет дослідження – процес корекційної роботи з подолання дисграфії у дітей молодшого шкільного віку в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити результативність моделі корекційної роботи з подолання дисграфії в молодших школярів.

Досягнення мети забезпечується вирішенням наступних завдань:

1. проаналізувати спеціальну зарубіжну та вітчизняну психолого-логопедичну літературу з теми;
2. розкрити сутність поняття «дисграфія» в загальному аспекті;
3. проаналізувати сучасний погляд на проблему дисграфії та підходів щодо її корекції;
4. визначити рівні сформованості навичок писемного мовлення в молодших школярів;
5. розробити та запровадити дидактичну модель корекційної роботи з подолання дисграфії в учнів 9-11 років в умовах інклюзивно-ресурсних центрів та перевірити її результативність;

б. підготувати методичні рекомендації батькам та педагогам для роботи з дітьми молодшого шкільного віку з подолання дисграфії.

Для розв'язання поставлених завдань було використано такі методи дослідження: теоретичні (вивчення і аналіз наукових джерел, аналіз нормативно-документальної бази ІРЦ); емпіричні (педагогічний експеримент із аналізу мовленнєвої діяльності дітей); статистичні (кількісна та якісна обробка даних).

Експериментальна база досліджень: Комунальна установа «Баштанський міський інклюзивно-ресурсний центр Баштанської міської ради Баштанського району Миколаївської області»

Теоретичне значення дослідження полягає у пошуку і впровадженні інноваційних педагогічних технологій щодо попередження та корекції писемного мовлення в учнів в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використанні у роботі вчителів початкових класів, учителів-предметників; науково-методичний інструментарій, що отримано в ході дослідження створює сучасне підґрунтя для підготовки та перепідготовки учителів-дефектологів, педагогів спеціальних закладів освіти та буде корисний для роботи в інклюзивно-ресурсних центрах.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та практичні результати дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях різних рівнів: «Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві», представлені в Матеріалах ІV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 28 травня 2020 р. / За заг.ред. А.М. Старевої; упоряд. О.А. Шевченко, С.В. Кандюк-Лебідь. Миколаїв: ММІРЛ Університету «Україна», 2020. 294 с.; Міжвузівська науково-практична конференція «Наукові досягнення – шлях до професії», 6 грудня 2020 року.

Публікації. Результати дослідження відображено в трьох працях: 2 - статті, 1 - тези.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів (I розділ – 3 параграфи, II розділ – 3 параграфи), висновків до кожного розділу та загальних, списку використаних джерел (45 найменувань) та додатків (6). Загальна кількість сторінок – 92, основного тексту – 74-х сторінок (7 таблиць, три малюнки).

Загальні висновки.

1. Теоретичний аналіз спеціальної літератури свідчить про підвищений інтерес науковців і практиків до проблеми дисграфічних проявів у молодших школярів та недостатність вивчення проблеми на теоретичному та практичному рівнях. У зв'язку з цим одним із актуальних завдань логопедії залишається пошук оптимальних шляхів корекції дисграфії.

Письмо є складним системним і відповідним психічним процесом, що включає спільну роботу різних аналізаторів. В якості найважливіших передумов успішного оволодіння письмом науковці та практики виділяють високий рівень розвитку усного мовлення, сформованість різних видів сприйняття, високий рівень розвитку уваги і пам'яті, здатності до аналітико-синтетичної діяльності, абстрактним способам діяльності, сформованість загальної поведінки, регуляції і саморегуляції, намірів і мотивів поведінки.

2. Визначено критерії, показники та рівні сформованості навичок писемного мовлення дітей віком 9-11 років. Критерій I (графомоторні уміння дитини): вміння координувати дії робочої руки з розумовими діями.

Тут важлива, перш за все, точність рухів, їх темп, а також здатність дитини відносно легко діяти за заданим зразком.

Показниками цього критерію є: зорове сприймання та орієнтація в просторі; навички символізації; моторний контроль і розвиток кисті. Критерій II (фонетико-фонематичне сприймання): успішне засвоєння учнями звукового аналізу можливе за умов нормального інтелектуального розвитку дитини, збереженого фонематичного сприймання, кінестетичного аналізу, мовно-слухової пам'яті та слухового контролю.

Його показниками стали: слухомоторні координації; фонемний аналіз і

синтезативне уявлення, фонематичний контроль. Перевірялися за рівнями: високий, середній, достатній, низький.

3. Проаналізовано сучасний погляд в науковій літературі на проблему дисграфії та підходи щодо її корекції. У спеціальній літературі наведено різні класифікації дисграфії, що відображають різний стан науки на момент їх розроблення, а також свідчать про різне розуміння авторами механізмів цього розладу (О. Корнєв, Р. Лалаєва, О. Токарева, М. Хватцев). Класифікації дисграфії і логопедії та нейропсихології характеризуються різноманітними підходами й різняться принципами, на основі яких визначається провідний критерій, на якому, власне, і ґрунтуються ці класифікації. Результати аналізу наукових досліджень свідчать про наявність різних підходів до вивчення порушень письма. Кожен з зазначених підходів забезпечує інформативність щодо окремих аспектів цього процесу. Нині є необхідність у комплексному підході, який зможе об'єднати наявні сучасні підходи, щоб укласти повну класифікацію дисграфії.

4. Проаналізовано різні типи специфічних помилок, що відображають якість засвоєння навчального матеріалу з предмету українська мова. Визначено поширеність і високий ступінь стійкості помилок на основі дослідження стану сформованості слухомоторних та графомоторних умінь, лінгвістичних знань в учнів з дисграфічними проявами у контексті розділу навчальної програми «Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія», що засвідчило недостатній рівень сформованості навичок письма в молодших школярів. Виокремлено різні типи специфічних помилок, що відображають якість відтворення мовленнєвих одиниць відповідно до засвоєних правил, їх звуко-складової структури, флексій на рівні усного і писемного мовлення як індикатора визначення особливостей відповідно до теорії помилок, що трактує прийняття неправильного рішення як результат недотримання послідовності розумових або моторних дій.

5. Розроблена та експериментально перевірена дидактична модель корекційної роботи з подолання дисграфії в учнів віком 9 -11 років;

визначено напрямки корекційної роботи, доцільність їх застосування в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Методика формувального етапу будувалася на принципі корекційної спрямованості, досягнення означеної мети полягала у корекції специфічних помилок, яких припускаються діти з вираженими ознаками дисграфії. Особливе місце займає навчання дітей фонетично і граматично правильного оформлення письмових робіт, від рівня сформованості яких залежить успішність подальшого засвоєння програмового матеріалу, яке має вплив на формування особистості дитини на трьох рівнях: емоційному, когнітивному, поведінковому. Все це спричиняє до шкільної, а в подальшому до соціальної дезадаптації.

Вперше впроваджено систему роботи за напрямами, кожен з яких зосереджений на успішному опануванні лінгвістичних знань. Результативність впровадження моделі корекційного впливу забезпечила урахуванням механізмів специфічних помилок; поетапністю опанування знань відповідно до змісту навчальної програми, що дає змогу використовувати розроблену модель на уроках української мови.

Подальші наукові розвідки можуть стосуватися проблем подолання дислексії у дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: графомоторні уміння, дисграфія, інклюзивно-ресурсний центр, корекційний вплив, лінгвістичні знання, молодші школярі, слухомоторні вміння, фонетико-фонематичне сприймання.